

AZ ILLYÉS GYULA MEGYEI KÖNYVTÁR SZAKMAI BESZÁMOLÓJA — 2008.

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár küldetése az, hogy bárki számára, bárholonnan biztosítsa a dokumentumokhoz és információkhoz való szabad, korlátozás nélküli hozzáférést. Céljaink elérésének legfontosabb eszközei: a minőségi szolgáltatások megteremtése, a területi ellátás javítása, az együttműködés, a rendszerszervezés, a folyamatos technológiai megújulás, hiszen a megyei könyvtár — a világ könyvtáraihoz hasonlóan — fontos társadalmi funkciót tölt be. Feladatunk, hogy az olvasás **kultúra alapintézménye**, a **társadalmi emlékezet hordozója**, a **közművelődés szervezője**, a **nem iskolai keretekben történő élethosszig tartó tanulás alapintézménye**, a **digitális írás-olvasás kialakításának segítője** legyünk.

A fent említett funkciók azért olyan fontosak, mert az információ birtoklásán és annak felhasználásán alapuló társadalomban szükséges, hogy kialakuljon az a műveltség, amely a kor kihívásaira válaszolni képes kompetenciákat foglalja magában. Nevezetesen, **az információs műveltség** (*hatékony és eredményes információszerző, kritikus, értékelő gondolkodó, pontos és kreatív információhasználó*), az **önálló tanulás** (*információigényének önálló kielégítője, a művészetek, irodalom befogadója, az ismeretek létrehozója*) a **társadalmi felelősség** (*ismeri az információ jelentőségét a demokratikus társadalomban, etikus információ- és eszközhasználó, hatékony résztvevője a csoportmunkának*) képességeit.

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár sajátságos Tolna megyei feladata, hogy összekötő kapocsá váljon a nagyvilág könyvtárai, az országos nagy szakkönyvtárak, illetve a megye településeinek kis közkönyvtárai között — csak így töltheti be vállalt feladatát.

KÖNYVTÁR ÉPÜLET

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár 2008. évi legfontosabb feladata — közel két évtizede immár — az új megyei könyvtár felépítésének elősegítése volt. Évről évre frissített könyvtárszakmai programja nyitottá tette az intézményt arra, hogy bármilyen fejlesztési koncepcióhoz alkalmazkodjon. Az elmúlt év nagy reménye az Agora pályázat volt. A **TIOP-1.2.1. Agora** pályázat 1,75 milliárd forint, önrész nélküli, vissza nem térítendő támogatást irányozott elő. Ez a pályázati lehetőség egyúttal meghatározta a tervezett új könyvtár helyszínét is. A Babits Mihály Művelődési Ház és Művészetek Háza és a Wosinsky Mór Megyei Múzeum által határolt téren elhelyezkedő főiskolai „E-épület” helyszíne biztosította a leendő beruházás *„multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat”* voltát.

Az E-épületben kialakítandó könyvtári terekbe a megyei könyvtár, valamint a főiskola kari könyvtára került volna. A mai könyvtárszakmai vélemények szerint a felsőoktatási, illetve közművelődési könyvtárak összehangolt szolgáltatásrendszere szerencsés megoldás. Erre példa Pécsen az EKF2010 keretében megvalósuló Tudásközpont, valamint a meghirdetésre kerülő, a pólusvárosok körét érintő Agora-plusz program is.

A tervezett korszerű könyvtárépületben — a nyilvánvaló előnyein túl — a használók számára jelentős pozitívumot jelentett volna az integrált könyvtári szolgáltatási rendszer, ahol a város és a megye két jelentős gyűjteménye egységesen jelenik meg az olvasók számára. A megye e beruházás által megteremtette volna a távlatos működés feltételeit Tolna megye könyvtárügyét koordináló, az ODR (Országos Dokumentum-ellátási Rendszer) szolgáltató könyvtáraként működő könyvtára számára.

Minden összefogás és kényszerű, de ésszerű megoldás ellenére a pályázatot nem lehetett beadni, hiszen a kompromisszumok túlfeszítették volna a pályázat kereteit, és még inkább a megye, és a város közös teherbíró képességét, veszélyeztetve ezzel a többi fejlesztés lehetőségét.

Mindezek után a könyvtár vezetése nem tehet mást, mint a méltatlan körülmények ellenére elért szakmai színvonal fenntartása érdekében a könyvtár jelenlegi épületadottságát próbálja javítani. A 2008. évben ezért került sor a könyvtár Széchenyi u. 51., illetve 53. számú épületrészének emeletenkénti összenyitására, továbbá az elmúlt három évtized alatt lepusztult olvasóterem, zeneműtár felújítására, valamint a könyvtár olvasói övezeteinek légkondicionálására.

Minden kisebb-nagyobb felújítási munkát az ideiglenesség tudatában végzünk. Továbbra is küzdenünk kell a méltóbb könyvtári épület felépítéséért. Kötelez minket a minden nehézség ellenére kialakított könyvtári szolgáltatások rendszere, de még inkább az olvasók türelmes, kitartó szeretete.

TERÜLETI EGYÜTTMŰKÖDÉS, EU-S PÁLYÁZATOK

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár – alapító okiratában is rögzített – meghatározó feladata a Tolna megyei könyvtári fejlesztések összehangolása és támogatása, a megyében működő kistérségi társulásokkal kialakított szakmai kapcsolatok továbbfejlesztése. A megyei könyvtár az elmúlt évben is szakmai szolgáltatások nyújtásával együttműködési lehetőséget kínált valamennyi többcélú kistérségi társulásnak, de minden más – a kistérségekhez nem kapcsolódó – települési könyvtárnak is.

A 2008. év stratégiai feladata volt az **Új Magyarország Fejlesztési Terv** keretében meghirdetett **TIOP-1.2.3-08/1** „Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése - Tudásdepó-Expressz” támogatására címen meghirdetett pályázaton részt venni. Ha a megyében működő könyvtárak konzorciumot szerveznek, a pályázaton elnyerhető támogatási összeg mértéke eléri 100 millió forintot. Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár vezetésével egy 8 tagú (maximális létszám) konzorcium állt össze, Bátaszék, Bonyhád, Dunaföldvár, Paks, Tolna könyvtárai részvételével. (Tamási külön konzorciumot szervez, Dombóvár nem indulhatott.) A pályázatot várhatóan 2009 első negyedévében bírálják el. A 2010. december 31-én lezáruló pályázaton a könyvtárak a számítástechnikai infrastruktúrájukat fejleszthetik, felkészülve ezzel a 2009. február 9-éig beadandó **TÁMOP-3.2.4.** „Tudásdepó-Expressz” pályázatra. Ez az utóbbi pályázat — az infrastrukturális fejlesztési pályázaton alapulva — a könyvtárak tartalomszolgáltató, az internetes korszak elvárásainak elébe menő, interaktív szolgáltatásokat nyújtó, képzéseket szervező és az olvasáskultúrát népszerűsítő szerepét kívánja erősíteni. A két EU-s pályázatra készülve — a partnerségi kényszert felismerve — jelentősen erősödött a megyében működő városi könyvtárak együttműködése az Illyés Gyula Megyei Könyvtárral.

AZ ILLYÉS GYULA MEGYEI KÖNYVTÁR

ÖSSZESÍTETT FORGALMI STATISZTIKÁJA — 2008

	Kölcsönzés	Hely- történet	Videó	Olvasó- terem	Zenemű- tár	Gyerek- könyvtár	Összes
Regisztrált használó	3 068	-	-	-	-	1 524	4 592
Személyes használat	28 437	2 011	24 047	8 698	5 188	16 384	85 965
Táv használat	2 273	641	1 203	1 300	130	2 456	48 003 •
Internet használat	-	-	3 530	1 910	1 385	1 862	8 687
Kölcsönzött dokumentum	78 701	-	23 384	-	3 543	31 561	137 189
Helyben használt dokumentumok	90	5 549	-	56 444	879	90 531	153 493
Könyvtárközi kölcsönzés adott	1483	-	-	-	-	-	1483
Könyvtárközi kölcsönzés kapott	759	-	-	-	-	-	759
Referenzs kérdés	853	2 000	-	104	412	683	4 052
Rendezvények	-	-	20	14	24	112	170
Résztevő	-	-	380	3 200	1 000	4 295	8 875
Használó képzés	-	-	-	9	-	-	9

- Ebbe a számba beleértődik a Ilyés Gyula Megyei Könyvtár honlapjának (www.igyuk.hu) közel negyvenezres éves látogatottsága is

Összehasonlító összesített statisztika	2007	2008
Regisztrált használó (fő)	4 871	4 592
Használat (alkalom)	108 509	133 968
Kölcsönzött dokumentumok (darab)	132 985	137 189

GYŰJTEMÉNYFEJLESZTÉS, FELTÁRÁS

A gyűjteményfejlesztésben meghatározó dokumentumfajta, a könyvek beszerzése az elmúlt évekhez hasonlóan ötezer darabhoz közelít (4901 db). Az internethasználat sem szorította jelentősen háttérbe a könyvek kölcsönzését, használatát, a nyomtatott dokumentumok iránti igény folyamatos. Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer tagkönyvtáraként a könyvtárközi kölcsönzés útján szolgáljuk ki a távoli olvasói igényeket, amelyhez évente jelentős támogatást biztosít a minisztérium. Öt évvel ezelőtt ebből a támogatásból – ami akkor 1 millió forint volt – 488 db könyvet vásároltunk, az éves gyarapodásunk 12%-át szereztük be az ODR támogatásból. Öt év után a támogatás összege csaknem megduplázódott, a támogatásból vásárolt kötetek száma 927 db, a gyarapodáshoz viszonyított aránya a 19%-hoz közelít.

A beszerzés minden esetben 30%-ot meghaladó kedvezménnyel történik, ezért a beszerzések átlagára nem nőtt jelentősen, sikerült 2000 Ft/db közelében tartanunk. Folyamatosan élünk a kedvezményes vásárlás lehetőségével és keressük ehhez az újabb partnereket. 2008-ban a CD-lemezek beszerzésénél is több esetben sikerült kedvezménnyel vásárolnunk, egyes szakkönyvekre a Könyvtárellátó 50%-os kedvezményt tudott adni, ami egyedülálló a piacon. A Könyvtárellátónál nagyobb kedvezményt nyújtó kereskedők, szállítók a speciális könyvtári igényeket nem képesek kiszolgálni, a Könyvtárellátó biztosította központi szolgáltatások elmaradása miatt ezt a könyvtárosoknak kell végezni. A könyvtár elektronikus katalógusa az interneten elérhető, dokumentumaink adatai az országos lelőhelykatalógusban is kereshetők (MOKKA).

Az új dokumentumok katalogizálása mellett folytattuk a folyamatos visszamenőleges feltárást és állományellenőrzést, valamint az olvasók által visszahozott kötetek feltárását. 2004-ben kezdődhetett meg a települési könyvtárak szolgáltatásainak minőségi javítása a Könyvtári Szolgáltató Rendszer működtetésével, akkor 28 település bevonásával. 2008-ban osztályunk munkatársai két kistérség könyvtárainak retrospektív konverziójában működtek közre. Az ellátásban részesülő könyvtárak folyamatosan bővülő állományadatai és a Corvina könyvtári rendszert használó megyei települések könyvtárainak állományadatai képezik annak a lelőhelyadatbázisnak az alapját, amely a megyei könyvtár katalógusával és a nemzetiségi ellátás adataival kiegészülve nyújt fogódzót a könyvet kereső olvasónak és a katalogizálást végző könyvtárosoknak egyaránt.

A nemhagyományos dokumentumok aránya tavaly háromszorosára nőtt, 696 db-ot vásároltunk, ez a tendencia folytatódott 2008-ban és 898 db lett ezeknek a dokumentumoknak a száma, ebből különösen a hangzó dokumentumok beszerzése emelkedik ki, tovább erősödött az igény a hangoskönyvekre, amelyek gyűjtése már nem hangkazettákon, hanem CD-lemezen történik. A könyvtári szokások, a gyűjtés szempontjainak változását jól mutatja, hogy öt éve még csupán 24 DVD filmet szerzett be a könyvtár, ez most 304 db. Videokazettán egyre kevesebb filmet kölcsönöznek.

Az előző évekhez képest keveset javult a kötelezpéldány-szolgáltatási morál, ebben az évben 103 kötetet kapott a könyvtár, ami még mindig nagyon kevés. A CD-ROM-ok beszerzése is kisszámú, mivel nem kölcsönözhető, ezért a használatuk is csekély, ez a beszerzésben is éreztette hatását. A nyelvi részleg dokumentumainak feltárását folytattuk, elhelyezése javult, áttekinthetőbb, jobban használható. A zeneműtár dokumentumainak katalógizálása a végéhez közeledik, jelenleg a kották feltárásánál tart, amennyiben ez befejeződik, akkor a gyerekkönyvtár, a helytörténet után a zeneműtár teljes állománya az online katalógusban kereshető lesz. Megtörtént a műsoros kazetták kiválogatása és selejtezése a szerzői jogi törvény kívánalmainak megfelelően. A számítógépes kölcsönzés bevezetése óta minden évben elvégezzük az olvasói tartozások miatti törléseket a nyilvántartásokból (leltárkönyv, raktári katalógus), töröljük az elhasználdott, tartalmilag elavult könyveket, ezeket a könyvtár folyamatosan kiárusítja.

KÖLCSÖNZÉS

Év	2006	2007	2008
Beiratkozott olvasók száma:	2 879	2 647	3 068
Könyvtárhasználatok száma:	26 019	28 337	27 405
Kölcsönzések száma:	19 742	19 283	21114
Kölcsönzött dokumentumok száma:	70 985	71 544	78 701

A korábbi évektől eltérően 2008-ban valamennyi vizsgált adat örvendetesen növekedett. Négy olyan nap is volt, amikor új olvasóink teljesen ingyenes iratkozhattak be a könyvtárba. Először

2008. március 26-án és 31-én az Internet Fiesta programjának részeként, a másodsor a szekszárdi városi Szent László-napi ünnepségekhez kapcsolódóan 2008. június 28-án, harmadszor pedig az Országos Könyvtári Napok „Könyves vasárnapján”, 2008. október 12-én. Ezen a négy napon összesen 354-en iratkoztak be a könyvtárba.

Az adatokból az is jól látszik, hogy mind a könyvtárhasználatok száma, mind a kölcsönzések száma majdnem 2000-rel nőtt, ami a korábbi évek tendenciájával ellentétes. A kölcsönzött dokumentumok számának emelkedése a legmarkánsabb, ugyanis ez a szám több mint 7000-rel nőtt. Ennek oka valószínűleg abban keresendő, hogy nagyon sokan kihasználják a könyvtári szabályzat adta lehetőségeket, és egyszerre tíz könyvet visznek ki. Jól mutatja, hogy a könyvtár milyen szervesen épül be olvasóink életébe, hogy az öt hetes nyári bezárás utáni első munkanapon 423-an jártak csak a felnőtt kölcsönzőben, és ebből 320-an kölcsönöztek is összesen 1283 dokumentumot.

A raktárak szűkössége miatt minden nyáron állományrészeket kell megmozgatni ahhoz, hogy újabb helyet nyerjünk. Így volt ez 2008-ban is. A padlástéri szépirodalmi állomány helyét újabb polcok beállításával sikerült egy kicsit javítani.

2008-ban is több hagyatékot, illetve feleslegessé vált könyvet ajánlottak fel könyvtárunk számára. Ezeket minden alkalommal átválogatjuk, hogy melyeket tudjuk hasznosítani, majd folyamatosan beolvasztjuk őket az állományba. Igazi kincseket, ma már beszerezhetetlen ritkaságokat is kaptunk ilyen módon.

2008 októberétől a korábbi papírból készült, kevésbé strapabíró olvasójegyet új, a modern kornak megfelelő, laminált, bankkártya méretűre cseréltük olvasóink örömére.

KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS

Könyvtárközi kölcsönzések száma	2006	2007	2008
Kapott kérések:	1 419	1 244	1 483
Küldött kérések:	920	774	759

Ez a szám kiskönyvtáraink kéréseit, valamint az ország minden részéből az ODR-en keresztül hozzánk érkező kéréseket jelenti. Az 1483 kérésből 252 db érkezett Tolna megyén kívülről (17%), a többi megyénk városainak és településeinek könyvtáraiból (1231 db).

A kérések nagy része (883) az ODR-en keresztül érkezett. 453 esetben személyesen intézték a könyvtárközi kölcsönzést, ezenkívül 107 telefonos és 109 e-mailben történő megkeresés volt. Az idő múlását jól mutatja, hogy már csak egy kérés érkezett hagyományos kéréslapon.

A dokumentumok típusa	darab
könyv	1 359
fénymásolat	41
AV, DVD	58
Hangoskönyv	11
CD, kazetta	9
Kotta	5

Az országos ODR-statisztika alapján a nagyon előkelő 12. helyet (2007-ben 15. helyezés) foglaljuk el a kapott kérések számát illetően, de fontos megemlíteni, hogy csak két megyei könyvtár előz meg minket, a debreceni Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár, illetve a szegedi Somogyi Könyvtár.

A könyvtárközi kölcsönzés az Illyés Gyula Megyei Könyvtár egyik legsikeresebb szolgáltatása. Az adatokból is látszik, hogy a 2007-es év „nagy változásai” után (az olvasónak kell fizetnie a visszaküldés postaköltségét) sem csökkent jelentősen az olvasóink által kért dokumentumok száma. Ez a tendencia folytatódott a 2008-as évben is, hiszen elhanyagolható a különbség a két adat között. Az általunk küldött kérések szinte teljes egészében olvasóink igényei, hiszen a megye városi és községi könyvtárai részére csak 11 dokumentumot kellett kérni. Mióta megszűnt a könyvtárközi kölcsönzés ingyenessége, kiskönyvtárainkat arra ösztönöztük, hogy regisztráljanak az ODR honlapján, és saját maguk intézzék olvasóik kéréseit. A fenti adatok azt bizonyítják, hogy ezt sikerült maximálisan elérni. A 759 kérésből 545-öt teljesítettek eredetiben, 93-at fénymásolat formájában, 47-et elektronikusan és 63 kérés nem teljesült. Annak ellenére, hogy a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés 4500 forintba kerül kötetenként, ebben az évben 32 ilyen kérésünk is volt.

Küldött kéréseink számát illetően mind 2007-ben, mind 2008-ban is a 3. helyen álltunk az év végi összesített ODR-statisztikában.

A VIDEOTÉKA ÉS SIKERKÖNYVTÁR

A könyvtár használatok száma	alkalom	Kölcsönzött dokumentumok száma	darab
Személyes használat	24 047	DVD	11 315
Összes kölcsönzés	10 255	nyomtatott dokumentum	9 905
Folyóirat-olvasás	5 712	VHS	2 164
Számítógép-használat	3 530		
Távhasználat	1 303		

Az előző évi adatokhoz képest jelentősen visszaesett a folyóirat-olvasók száma, ami részben magyarázható a nyári hosszabb bezárás miatti kieséssel, s talán a megszépült, felújított olvasóterem nagyobb vonzerejével. Ez a visszaesés azonban nem tükröződik az összesített adatokban, sőt a személyes könyvtárhasználat némi (kb. 5%-os) növekedést mutat.

Az összes kölcsönzések száma hasonló mértékben növekedett. (Dokumentumtípusokra lebontva: a könyveké, folyóiratoké kb. 20%-kal nőtt, a DVD-ké több mint 50%-kal, amíg a videokazetták kölcsönzése kb. 1/3-ával csökkent. Ezek az adatok a VHS-technológia lassú kiszorulásával magyarázhatóak. Míg a nyomtatott dokumentumok kölcsönzésének növekedésében megjelenik az is, hogy a folyóiratok kölcsönzése közkedvelté vált. Ez indokolná a kölcsönözhető folyóiratok körének bővítését.) Részlegünk aktívan részt vesz az Országos Dokumentumellátó Rendszer keretein belül működő könyvtárközi kölcsönzésben, a 2008-as évben kb. duplájára nőtt a más könyvtárakba eljuttatott filmek száma (2007-ben 32, 2008-ban 58 ilyen jellegű kérést teljesítettünk). Ennek jelentőségét azért is szeretnénk kiemelni, mert országos viszonylatban rajtunk kívül csak egy könyvtár teljesíti a filmekre vonatkozó könyvtárközi kéréseket.

A távhasználat (ezen csak a telefonos megkereséseket értve) szintén ugrásszerűen, közel 50%-kal nőtt. A számítógép-használat november 1-jétől növekedett érzékelhetően, mert ettől kezdve a könyvtári alaptagsággal rendelkezők minden nap egy órát ingyen internetezhetnek. Így sok új felhasználóval találkozunk, sőt többen kifejezetten annak kedvéért iratkoztak be, hogy kihasználhassák ezt a lehetőséget.

A részlegen az év folyamán két ízben is történt személycsere. Ez azonban nem okozott fennakadást az olvasók kiszolgálásában, a részleg működésében.

A nyári felújítás során a videotéka helyiségét légkondicionálással és légcserélővel szerelték

fel, utóbbinak nagy hasznát vesszük rendezvényeinken, mert szellőztetésre – hagyományos módon – nemigen van lehetőség a helyiségben. A munkálatok befejezése után – a szerelvények eltakarása végett – gipszkartonozásra és a mennyezet lefestésére is sor került. Ősszel pedig a használaton kívül lévő pincelejáratot is sikerült lefedetnünk, ezzel több teret nyerve a DVD-állomány elhelyezésére.

A sikerkönyvek beszerzése továbbra is folyamatos az olvasói igényeknek megfelelően, s a már kevésbé keresett dokumentumokat állományunkból kivonva átirányítjuk a felnőtt kölcsönzői részlegbe és a kistérségi könyvtárakba. Az olvasók könnyebb tájékozódása érdekében listákat készítünk a legújabb sikerkönyvekről, DVD-kről, s ez utóbbiakról rendezők szerinti jegyzékeket is összeállítunk. Ezeket a listákat kedvelik az olvasók, mert akkor is látják részlegünk aktuális kínálatát, amikor éppen sok dokumentum áll kölcsönzés alatt, s gyakran ez alapján jegyeztetik elő a könyveket, filmeket.

DVD-állományunk kisebb mértékben növekedett, mint az előző évben, mivel az érdekeltségnövelő támogatás felhasználására — a szerződéskötés, illetve a kifizetések eltolódása miatt — csak 2009-ben nyílik majd lehetőségünk. Évről évre ebből az összegből tervezzük állományunk nagyobb arányú gyarapítását ismeretterjesztő és művészfilmekkel.

FIP-pontként a friss álláshirdetésekről folyamatosan tájékoztatjuk olvasóinkat, ezeket a munkaügyi központból e-mailben juttatják el hozzánk. Az álláskeresőknél segítséget nyújtunk önéletrajzírásban és az interneten való munkaügyi tájékozódásban.

Beiratkozási díjaink nem változtak, de azok számára, akik egy egész évre megváltják a tagságukat, kéthavi kedvezményt biztosítunk. Ezzel a lehetőséggel egyelőre azonban még kevesen éltek.

A könyvtár rendezvényeinek általában a videotéka biztosít helyet. Az év során több irodalmi rendezvény, filmklubos találkozó és egy-két ismeretterjesztő előadás került megrendezésre.

ZENEMŰTÁR

Zeneműtár használatok száma	fő
Zenei dokumentumot használók száma	3 391
Referens kérések	412
Internetezőők	1 385
Összesen:	5 188

Dokumentum használat	db
Helyben használt	879
Kölcsönzött dokumentumok	3 543
Összesen:	4 422

2008. a reneszánsz éve volt, a dokumentumok beszerzése során kiemelten figyeltünk arra, hogy minél több reneszánsz zenét játszó együttes felvételét megvásároljuk.

A tervezett zenei vetélkedőre öt szekszárdi általános iskola jelentkezett, ennek befejezése átnyúlik az idei évre, miután 3 fordulós versenyt hirdettünk meg. „Zeneterápiás” foglalkozásokat tartottunk több ízben sérült fiataloknak a zeneműtárban. Ugyancsak a sérült fiatalokat, felnőtteket összefogó szervezetek részvételével megtartottuk hagyományos közös karácsonyi rendezvényünket, az „Együtt egymásért” délutánt.

Október elsején megszerveztük-lebonyolítottuk a város összes iskolájának diákjaival-tanáraival a Zene Világnapjára szóló rendezvényünket, amelyen közel 400 diák vett részt.

A zeneműtár 35 éves jubileumi megemlékezésére 3 programot szerveztünk.

- o szakmai továbbképzés Gócza Julianna előadásával
- o hangverseny, visszaemlékezések, filmvetítés
- o Német Színházban a Yentl monodrámája

Civil szervezetek nyilvános rendezvényein képviseltük a könyvtárat – több ízben (ÁRH programok, Drogmentes Világnap, Szeretet Lángja stb.) A fogyatékkal élők szervezeteinek rendezvényein minden alkalommal részt vettünk, (különös tekintettel a Vakok-és Gyengénlátók Megyei Szervezetének programjaira).

Hangoskönyvek kiadása – első lépésként elkészült a helytörténeti értékkel bíró Babits lemez, 2009-ben már saját kiadásban lenne érdemes folytatni a megkezdett munkát – hangoskönyv formájában.

A gépi kölcsönzés zökkenőmentes, a kották jelentős része már feldolgozva áll a kölcsönzők rendelkezésére.

A nyár folyamán teljes felújítás volt a zeneműtárban, ami nem kevés pakolással, szereléssel, átalakítással járt hónapokon keresztül. A nehézségeket sikerült megoldani, a

kölcsönzés zökkenőmentes volt, az ezzel járó munkákat sikerült jól megszervezni és lebonyolítani.

Idén is vállaltunk külső felkérésre zenei előadást vidéken és helyben is az iskolai foglalkozások mellett.

OLVASÓTEREM

Olvasóterem használatok száma (fő)	2007	2008
Könyvet olvasott	1 104	903
Folyóiratot olvasott	5 950	5 855
Számítógépet használt	1 716	1 910
Rendezvényen részt vevő	134	30
Összes látogató	8 904	8 698

A könyvtár olvasóterme az év nyarán megújult: festés, mázolás, padló- és függönycsere, olvasók számára új asztalok és székek kerültek a térbe.

5 számítógépből 2 a könyvtárosokat, 3 az olvasókat szolgálja ki. A használók száma a 2007-es évihez képest nőtt. 2008 novemberétől a beiratkozott olvasók számára külön térítés nélkül rendelkezésre állnak a gépek.

Idén 487 féle időszak kiadványunk volt, a 2007. évihez képest 27 darabbal több. Újabb lapokat a megszűnők helyére lehetne rendelni. A 487 féle újságból 151 db-ot ajándékként, ingyen kapja könyvtárunk.

Az olvasóterem időszak kiadványainak kötetése egész éven át folyamatosan történik. A 2008. évben bekötött folyóiratok kötetszáma hasonlóan alakult az előző évekhez képest.

év	2007	2008
Folyóiratok száma	460	487
Folyóiratok példányszáma	482	510
Bekötött folyóirat címek száma	217	235
Bekötött folyóiratkötetek száma	408	440

2008 nyarán korszerű folyóirattartó polcokhoz jutottunk (8 db új, 3 db használt), ennek ellenére a raktározási nehézségeink a házilag megoldások ellenére folyamatosan nőnek. Többször tartottunk kiárusítást újságjainkból, ami némi bevételt eredményezett.

CD-ROM-ok és DVD-k

Olvasóink a CD-ROM-ok közül az adatbázisokat tartalmazókat használják (CD Jogtár, Céglözlöny, PRESSDOK /társadalomtudományi cikkek bibliográfiai leírása/, HUNDOK, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár által közzétett: Irodalmi kritikák, tanulmányok bibliográfiája, Mesegyűjtemények analitikus bibliográfiája és a Szociológiai információ).

Sok új CD-vel bővült az olvasóterem állománya is. Az utóbbi években gyakran küldenek 1-1 CD-ROM-ot vagy DVD-t ajándékként a folyóiratokhoz.

Főiskolai hallgatók gyakorlatai

Három főiskolai hallgató vett részt gyakorlaton az olvasóteremben. Megismerkedtek a könyvtárosi munkával a gyakorlatban.

<i>Év</i>	<i>Név</i>	<i>Évf.</i>	<i>Szak</i>	<i>Város</i>	<i>Nap</i>	<i>Óra</i>
I. félév	Nagy Judit	III.	Inf. könyvtár-művelődésszervező	Baja	10	46
I. félév	Ringvald Zsanett	III.	Inf. könyvtár-művelődésszervező	Baja	10	55
I. félév	Nyúl Anett	III.	Inf. könyvtár-művelődésszervező	Baja	10	46

HELYISMERETI, HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY

Helyismereti részleg forgalmi adatai	2007	2008
Könyvtárhasználatok száma (alkalom)	1 207	2 011
Helyben használt dokumentumok száma (db)	4 303	5 549
o Könyv:	2 707	3 928
o periodika	1 596	1 621
Távhasználat (alkalom)	356	411

A 2008-as esztendő az elmúlt évek legjobb időszakának nevezhetjük. A számok tükrében folyamatos a növekedési mutatók sora, amely messze maga mögé utasítja az előző évek adatait. Oly mértékű a könyvtárhasználatban regisztrált növekedés, hogy csak a 2009. év igazolhatja majd, hogy a lokalitás tényleges felértékelődésének lehetünk-e szemtanúi, vagy az adott gazdasági környezetben zajló képzési, tanulási hullám szorítja rá a résztvevőket Tolna megyei vonatkozású dokumentumok használatára, esetleg az olvasóterem és a helyismereti részleg egybenyitására, felújításának érezzük a hatását.

Akárhogy is történt, az idei év kifejezetten hasznosan telt mind a könyvtárosok, mind a könyvtárhasználók és információkeresők szempontjából. A könyvtárhasználatok száma majdnem 70%-os növekedés mutat a 2007-es adatokhoz képest. A használt dokumentumok növekedése évek óta folyamatos és töretlen, 2008-ban viszont a könyvek esetében ugrásszerű, 45%-os.

Összességében azt mondhatjuk, hogy lényegesen több olvasó kereste föl a helyismereti részleget, és az eddigiekhez képes páratlan számú dokumentumot forgattak céljaik eléréséhez. A telefonon történő távhasználat, információkérések száma szintén emelkedett, szembevetve a használati alkalmak sűrűsödése.

A gazdasági megszorítások ellenére 2008-ban megszorodtak a Tolna megyei megjelenésű kistelepülési lapok. A 2007-es évben 68 féle, 2008-ban 75 különböző folyóiratot szereztünk, gyűjtöttünk a teljesség igényével. 2007-re csökkent, 2008-ra növekedett a megjelentetett lapok száma a megyében.

Az elvileg kötelespéldánynak számító kiadványokat évről évre egyre kevésbé küldik meg a nyomdák, ezek beszerzése ugyan töretlen, ám sok új tétel után „hajtóvadászatot” kell indítani.

A közgyűjteményi típusú partnerintézményekkel jó kapcsolatot ápolunk, hozzájuk bátran fordulhatunk segítségért, általában teljesítik kéréseinket. A 2008-as esztendőben dokumentumcsere folytán és antikváriumi vásárlás keretében is szerzeményeztünk. Ez ugyan 10-nél kevesebb dokumentumot jelent, de köztük egy XX. század eleji térkép a paksi kistérségről.

Elvégeztük az 1800-as és 1800 előtti Tolna megyei térképeink digitalizálását, amelyeket hamarosan bárki számára elérhetővé teszünk a könyvtár új honlapján. Több mint 50 alkalmi digitalizálást végeztünk 2008-ban, egyéni olvasói kéréseknek eleget téve. Ezek közt leginkább, térképek, könyvborítók, címlapok, illetve néprajzi illusztrációk szerepeltek.

Elmondható, hogy a szakdolgozatot írók 2008-ban is méltányosnak találták a jelképesnek számító 1000 Ft-os térítési díjat, amit a szakdolgozat köttetéséért számít föl a könyvtár, mert a helyismereti részleg segítségével kutatott, írt, köttetett és leadott dolgozatok száma nagy mértékben gyarapodott a 2008-as év folyamán. A borászat, mint szakdolgozati sikertéma kezd elcsendesedni, a borturizmus még tartja magát, a turizmusról, idegenforgalomról születik a legtöbb szakdolgozat jelenleg. A monográfiával még nem rendelkező kistélepülések története, a kisebbségkutatás és a szellemi néprajz szintén keresettek. Egy, számos új adattal szolgáló Béri Balogh Ádám-életrajz is került hozzánk a kölesdi csata 300. évfordulója okán. Pintér-Baranyi Zoltán könyvkötő mester megbetegedése folytán nem tudja tovább vállalni a részleg köttetési munkáit, ezért Bodrogi István veszi át véglegesen feladatait. A szakdolgozatok köttetésének adminisztrációja az átmeneti időszakban kissé bonyolulttá vált, a 2009-től kezdődően az új körülmények között folyamatosan és ismét egyszerűen zajlik majd.

A nyári bezárás során elvégzett felújítási munkálatok a helyismereti részlegért is történtek, hatalmas terhet róttak ránk annak érdekében, hogy egy időre megszüntessük a helyszűkét, amivel évek óta küszködtünk, és pár évre biztosítsuk az állomány bővülési lehetőségét. Több ezres nagyságrendű, tonnában mérhető tömegű könyvet, köttetett folyóiratot, szakdolgozatot kellett polcostól, mindenestől kiüríteni több helyiségből, hogy a régen irodának használt tereket könyvtári terekké, könyvtárhasználati és raktározási szempontból is alkalmas terekké alakíthassuk át. Három szoba teljes felújítása – szőnyegpadló-csere, régi enyves festék eltávolítása, glettelése és festése – mellett legfontosabb mozzanat volt a könyvtár két épületének egybenyitása a helyismereti és az olvasótermi részleg között is. Amellett, hogy könyvtárszakmai szempontból indokolt a két, csak helyben használható, védett állományrész egybenyitása, a

szolgálati útvonal így lerövidült. A könyvtárhasználók könnyebben elérik most a helyismereti részleget, ám a forgalom – a számok tükrében – nem feltétlenül ettől nőtt csak. Az átalakítás másik vívmánya az egyik belső helyiségbe felszerelt fém polcrendszer, amely vagy 25 méter szabad raktárhelyet jelent a részleg számára, ezzel néhány év távlatában megoldva a raktározási helyszűkét.

A nagyszámú, és gyakran megjelenő helyi folyóiratok, valamint a könyvtárba járó közel 500 folyóirat sajtófigyelése akkora feladat, hogy kollégáink részvételével tudjuk csak teljesíteni. Mivel minden sajtófigyelést végző kolléga többi feladata mellé kapta ezt a – nem kevésbé fontos – feladatot, ezért ennek végrehajtása időben csúszást okoz, ami azt eredményezi, hogy a cikkekből épülő és az interneten visszakereshető helyismereti, helytörténeti cikkadatbázis nem naprakész, sőt, több hónapos elcsúszással jelennek meg rajta az információk. Ez az év egyetlen igazi, megoldatlan problémája.

AZ IDEGEN NYELVI RÉSZLEG

Az összes látogató	1 618 fő
Angol nyelvű dokumentumot kölcsönözők	886 fő
o A British Council részlegéből kölcsönzők	852 fő
A német nyelvű dokumentumot kölcsönzők	441 fő
Egyéb idegen nyelvű dokumentumot kölcsönzők	291 fő
Az összes kölcsönzött idegen nyelvű dokumentum	2 367 db
Az összes kölcsönzött angol nyelvű dokumentum	1 425 db
o A British Council-forrásgyűjteményből kölcsönzött dokumentum	1 371 db
A kölcsönzött német nyelvű dokumentum	619 db
Egyéb idegen nyelvű kölcsönzött dokumentumok	323 db

Az idegen nyelvi állományrészre általánosan és nyelvenkénti bontásban is megállapítható, hogy a részleg használata a helytörténethez hasonlóan 2008-ban erőteljes növekedést mutatott az előző esztendőhöz képest. A szinte egymást érő nyelvvizsga időszakok a részleg kihasználtságának maximumát követelik. A könyvtárhasználó olvasók, valamint a kölcsönzött

dokumentumok számának növekedése nyelvektől függően 30-100 (!)%.

Az épületek egybenyitása következtében új közlekedési útvonalak alakultak ki a könyvtári épületek közt, ezért az idegen nyelvi részleg eléréséhez néhány új táblát helyeztünk el az olvasók tájékozódásának megkönnyítése céljából.

A nyári átalakítások az idegen nyelvi részleget is érintették annyiban, hogy néhány máshol elhelyezett könyvtári bútor helyére könyvespolcokat állíthattunk. 2008 telén ezért ismét átrendezte a könyvtár az egész idegen nyelvi állományt, így az új polcokkal 17-18 méter szabad helyet nyert a részleg, ami a helyszűkét ideiglenesen ismét megoldotta.

Gateway UK Information & English Language Resource Point (British Council)

Az információs pont helyi megosztottsága 2008-ban részben megoldódott a két könyvtári épület nyáron elvégzett egybenyitásával. Az olvasóteremben található információs részleg, illetve a helyismereti, helytörténeti részleggel egy légtérben helyet foglaló idegen nyelvi részlegben található forrásgyűjtemény-rész most karnyújtásnyi közelségbe került a korábbi állapothoz képest. Előnye a tagoltságnak, hogy a British Councilra vonatkozó közérdekű információk két helyen is visszaköszönnek.

A forrásgyűjtemény kihasználtsága messze meghaladja az információs pontét, de a statisztikákból kiolvasható, hogy a 2008. évben mintha emelkedett volna kissé az információs rész igénybevétele is. Mindkét részleg forgalma hirtelen, ugrásszerűen megnő, amikor megérkeznek az állománybővítésre szánt keretből származó új dokumentumok.

Az információs ponton a turisztikai és külföldi munkavállalással foglalkozó kérdések a leggyakoribbak. A nemzetközileg elfogadott nyelvvizsgákkal kapcsolatosan stagnál a kérdezők jelentkezése. A külföldi oktatás, külföldi nyelvtanulás az egyre magasabb költségek miatt szinte alig tart érdeklődésre számot. Mindez szemben áll az előző évekkal, ahol közvetlenül az EU-csatlakozás utáni „lelkesülős” időszakban éppen az Egyesült Királyságban kínálgató tanulási lehetőségekről érdeklődtek a legtöbben. Mára a realitások talaján állva inkább a munkalehetőségekről érdeklődnek, mint a tanulmányi feltételekről, esetleg a nyári utazáshoz kérnek tanácsot. Az Inside Britain, London Planner és az ingyenesen elvihető térképekből soha sem elég. Ezek a legnépszerűbb darabjai az információs pontnak.

Az információs ponton található egy hasznos linkgyűjtemény, amely gyakran segít a az angol kultúrára vonatkozó tájékoztatásban; az olvasó többször maga keresi meg általuk az

információt, csak egy kiindulási pontot kér a linkgyűjteményből. A lista a British Council továbbképzéseinek köznevelési forog, és általuk is jóváhagyott.

Az angol nyelvű folyóiratoknak (**Hot English, European Voice, The Week**) gyakran azonos volt a közönsége. Akadt köztük, aki szó szerint, napi gyakorisággal jött értük. A Hot English CD-mellékleteit a gyakori látogatók számára esetenként hétvégére kikölcsönöztük nyelvgyakorlás céljával. Szókincsbővítés eszközeként több olvasó is igényt tart erre. Azért a múlt idő, mert ezeket a lapokat, az év végén már hivatalosan nem rendelte meg számunkra a British Council, ezért nem is kaptuk őket, vagyis már csak ajándék-számok jutottak el hozzánk, és előbb utóbb ezek is meg fognak szűnni. Az angol nyelvű folyóiratok lemondása a British Council politikájának előre ismert, látható és tervezett lépése. A jelen pénzügyi helyzetben nem indokolt, hogy az érintett folyóiratokat a könyvtár előfizesse.

A British Council kivonulása, vagy inkább magyarországi szolgáltatásainak csökkentése, és áthelyezése a Közel-Keletre 2007 elejétől kezdődött, lassú és fokozatos folyamat. Első lépésként szűkebbre vette a könyvtáraknak szánt pénzügyi támogatás keretét, majd egyes könyvtáraktól meg is vonta ezt az összeget, de az együttműködést még fönntartotta. Következő lépésként hat megyei könyvtár kivételével megszűnt a szoros együttműködés. Ezt a hat kiemelt megyei könyvtárat anyagilag is támogatta még a British Council. A kiváló szakmai kapcsolatnak köszönhetően az Illyés Gyula Megyei Könyvtár egyike a hat kedvezményezettnek.

A British Council hazánkból és a környező országokból történő kivonulását tudatosan megtervezte azzal a céllal, hogy nélküle is fennmaradjon az angolszász kultúrát népszerűsítő rendszer. Több lépést tett azért, hogy a nemzeti szinten kiépült közép-európai hálózatát – benne a magyarországi 19 megyei könyvtárral – nemzetközivé tegye. Európai régiós szintű együttműködést tervezett, amelyben a cseh, lengyel, magyar, osztrák, szlovák, szlovén, ukrán kollégákkal közösen folyt volna a munka, természetesen az internet segítségével. A nemzetközi eseményeket a lengyel központ irányította volna. A közép-európai British Council-könyvtárosok számára zárt információs hálózatot is létrehozta fórumokkal, adatbázis-hozzáférésekkel, hogy elősegítsék a tájékoztató, kapcsolattartó és szervező munkát. A 19 megyei könyvtár illetékes könyvtárosai több napos továbbképzéseken sajátították el a rendszer használatát, a jelek szerint hiába. A nagy és drága előkészület ellenére a szervezet távozása űrt hagyott maga után, a rengeteg energiát felemésztő, de végül is magára hagyott rendszer

életképtelennek bizonyult, legalábbis magyar részről mindenképp. Számos ok eredményezte a kudarcot. A magyarországi hálózat korábban nemigen vett részt nemzetközi programokban. A hazai kollégák közül sem mindenki beszéli jól az angol nyelvet, legkevésbé szomszédaink nyelvét. A megyei könyvtárak java anyagi gondokkal küzd, forrás hiányában semmi sem motiválja őket az együttműködésre, legkevésbé nemzetközi szinten, amely programok megvalósítása nemhogy jövedelmezne, inkább pénzt vonna el tőlük.

Maradt tehát a British Council — immáron 6 emberrel a korábbi 40 helyett — és a hat megyei könyvtár, amely tovább támogatja az angolszász kultúra szervezését. A 2008. esztendőben még jutott számunkra az előfizetett folyóiratokból, az állományt pedig páratlan anyagokkal fejlesztettük az év közben formálódó dezideráta-lista alapján. Ezek anyagi keretét a British Council még biztosítani tudta 2008-ban számunkra.

A GatewayUK Pont Forrásgyűjteményének fejlesztése, szerzeményezések

A forrásgyűjtemény anyagának bővítésénél a már meglévő állomány összetételét vettük alapul, ennek gyakran forgó állományából indultunk ki. A nagyon keresett dokumentum esetében példányszám bővítéssel éltünk.. Némely tankönyv sorozatnál pedig megpróbáltuk kiegészíteni a starter, beginner, elementary, pre-intermediate, intermediate, upper-intermediate, advanced, sorozatot, ha valamelyik nyelvi tudásszint hiányzott. A felhasználók kölcsönzési szokásaiból kiindulva nagyobb hangsúlyt fektettünk a kezdő, középhaladó és a középfokú tudásszintű dokumentumok beszerzésére, mert erre van a legnagyobb igény. Az állománybővítés során beszereztünk tanári segédletet jelentő fénymásolható kézikönyveket, feladatgyűjteményeket, viszont pedagógiai szakirodalmat szinte semmit, mert a meglévő modern anyag használata is szinte elhanyagolható.

A Headway-tankönyvsorozat teljessé tétele, hanganyagokkal történő kiegészítése és az egyszerűsített olvasmányok CD-hanganyaggal, hangoskönyvvel ellátott változatai jelentették a 2008. év beszerzéseinek gerincét.

Az állományba – erős olvasói nyomásnak engedve – beépítettünk olyan tankönyveket is, amelyek magyar nyelven magyarázzák az angol nyelvtant, vagy magyar szószedettel rendelkeznek. Ilyenek pl. Némethné Hock Ildikó nyelvvizsgára felkészítő kötetei, az 1000 kérdés – 1000 válasz című, vagy az önálló nyelvtanulás területén 45 éve népszerű Báti—Véges

könyv. Természetesen ezek száma jelentéktelen a tisztán angol nyelvű állományhoz képest, de a jelentős olvasói igény miatt megkerülhetetlenek, és hiányuk jelentős olvasói tábor elvesztését eredményezné.

NYELVSTÚDIÓ

A nyelvstúdiót 1993 tavaszán nyitottuk, amikor is angol és amerikai alapítványoktól, külföldi ajándékokból, PTE Földrajztudományi Intézetének videofilmjeiből és a magunk anyagaiból egy olyan külön gyűjteményt hoztunk létre, amelyen még nem volt Tolna megyében.

Az állomány a maga nemében ma már egyedülálló a régióban. Könyvtárközi kölcsönzéssel az egész országban használják. 23 nyelv elsajátításához vannak segédanyagaink, oktatócsomagjaink.

A környező országok szépirodalmi és nyelvoktatási kiadványait is gyűjtve, a legnagyobb állományt az angol és német dokumentumok teszik ki, de e nyelvekből jelentős szakirodalom is rendelkezésre áll. Könyvtárunk a Goethe Intézet letétjeként működik, ezért felolvasóestek és vándorkiállítások (2008-ban Képregények Németországból) tartásán kívül állományunk általuk is folyamatosan frissül, hozzásegítve az olvasókat a nemzetközi nyelvvizsga letételéhez. Könyveink a Szekszárdon működő Deutsche Bühne Ungarn működését is segítik.

A rendszeresen küldött idegen nyelvű folyóiratokat kölcsönözni lehet. Mindkét nyelvből jelentős számú a nép- és ország ismereti szakirodalom.

Mint a megyei kisebbségi könyvtári ellátórendszer központja, gyűjtjük a nemzetiségi kiadványokat, kapcsolatban állunk a kisebbségi önkormányzatokkal, kistérségekkel.

Jelentős a szépirodalmi gyűjteményünk is, amely a szórakozást és a nyelvi szinten tartást szolgálja. Több nyelven kínálunk nem nyomtatott, helyben használható információhordozókat, valamint uniós kiadványokat, adatbázisokat. Még japánul és arabul is tanulhat az olvasó. Az OKM évente 400 ezer forinttal járul hozzá a bővüléshez.

GYERMEKKÖNYVTÁR

Könyvtárhasználat	Alkalom
Személyes használat	16 384
Távhasználat	1 862
Kölcsönzés	12 089
Dokumentumhasználat	Darab
Kölcsönzött dokumentum	31 561
Helyben használt dokumentumok	9 759
Regisztrált helyben használt dokumentumok	7 700

Ez az év a „**Játék az... gyönyörű!**” szlogen jegyében telt. Heti rendszerességgel JÁTÉKKUBOT indítottunk. A gyermekek kipróbálhatták és továbbfejleszthették kreativitásukat, helyzetfelismerő képességüket.

A nyári szünetben JÁTÉK- és OLVASÓTÁBORT szerveztünk. A mesefeldolgozások, a drámajátékok és az olvasmányélmények megbeszélése mellett jutott idő strandolásra, kirándulásra és lovaglásra is.

A Babits-évhez kapcsolódva a Tolnai Népújsággal közösen többfordulós LEVELEZŐS JÁTÉKOT indítottunk „Barackvirág” címmel. A megyéből közel 100 pályázat érkezett, abból 11 hibátlan megoldást díjaztunk oklevéllel, könyvvel és egyéb értékes tárgyjutalommal.

JÁTSSZUNK A ZENÉVEL programunk vendége volt a Holló és a Fabula együttes.

Az ŐSZI KÖNYVTÁRI NAPOK sorozatunk programjaiból:

- „Le a csajokkal!” - író-olvasó találkozó Sohonyai Edittel
- „Tündérboszorkák” - beszélgetés Bosnyák Viktória íróval
- Ahnen /Ősök/ - kétnyelvű verses CD-bemutató Szekeresné Burghardt Klárával
- Ki vagyok én? - drámapedagógiai foglalkozás Pekari Bernadett vezetésével
- Színhátszó Gála –a megye gyermekcsoportjainak részvételével
- Könyves Vasárnap a Holló együttesel

A CSALÁDI MESEESTEKKEKEL könyvtárunk a maga sajátos eszközeivel vállalt részt az olvasási-mesélési kultúra ápolásában, továbbfejlesztésében. Jó volt látni, ahogy három

generáció, gyermek, szülő, nagyszülő együtt tölt egy tartalmas estét.

A decemberi GYERMEKKÖNYVHÉTEN szerteágazó szolgáltatásainkat és könyvtárunk sokoldalúságát mutattuk meg olvasóinknak. Vendégünk volt: Pálffy Margit színművész, Nógrádi Gábor író, a Fabula együttes, Sólyom Katalin, a Pécsi Nemzeti Színház művésze.

- Januárban születésnapján *Mészöly Miklóstra* meséivel emlékeztünk.
- Márciusban *Internet Fiestára* hívtuk a fiatalokat
- Április 2. a *Nemzetközi Gyermekkönyv Napja*, amely egyben Andersen születésnapja. Mesefeldolgozással emlékeztünk a nagy íróra
- Szeptember 30-án, a *Népmese Napján* mesealakokat jelenítettünk meg sok játékkal, zenével.
- Könyvtárhasználati-, tematikus- és szabadidős *foglalkozásokat* tartottunk a szekszárdi és környékbeli iskolások és óvodások számára. (89 foglalkozás)
- Folyamatosan aktualizáltuk *interaktív honlapunkat*.

TERÜLETI MUNKA, HÁLÓZATGONDOZÁS

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár feladata a megye közkönyvtárainak, könyvtári szolgáltatóhelyeinek szakmai irányítása, összefogása. Ehhez kapcsolódó tevékenységeink:

- kapcsolattartás az országos szakmai szervekkel, intézményekkel
- szakmai képzések, továbbképzések szervezése, lebonyolítása
- szakfelületek ütemezése, lebonyolítása
- statisztikai jelentések összegyűjtése, ellenőrzése, továbbítása a Könyvtári Intézetnek
- pályázatfigyelés, szakmai segítségnyújtás
- szolgáltatókönyvtári tevékenység két kistérségben (Szekszárd, Paks)
- MKE Tolna Megyei Szervezete működésének szakmai támogatása
- régiós szakmai együttműködés.

Képzés, továbbképzés

2008-ban 6 szakmai napot szerveztünk, Dombóváron, Pakson és Bonyhádon, 3 alkalommal a megyei könyvtárban. Ezek célja a könyvtári szakterületen jelentkező új információk átadása, a meglévő ismeretek elmélyítése, egy-egy település és könyvtárának megismerése.

Februárban konzultációs napot tartottunk a statisztikai adatlapok kitöltésével kapcsolatban. Sajnos nagy a fluktuáció a könyvtárosok körében, minden évben sok az új kolléga, akik nem szakképzettek, s a szakkifejezések értelmezésével gondjaik vannak. A szakmai napok költségeit (előadói díjak, útiköltség stb.) az NKA pályázatán nyert támogatásból fedeztük.

Pályázatok

2008-ban is összegyűjtöttük és továbbítottuk az érdekeltségnövelő pályázatokat. Segítettünk a **Közkincs**, az **IKSZT** és a **TIOP** pályázatok elkészítésében. Konzorcium vezetőként közös projektet nyújtottunk be 5 városi könyvtárral (Bonyhád, Bátaszék, Tolna, Paks, Dunaföldvár) a **TIOP-1.2.3-08/1 „Tudásdepó-expressz”** pályázatára, s előkészítettük a TÁMOP-os pályázatot. Sikeresen pályáztunk az **NKA Könyvtári szakkollégiumánál** szakmai rendezvények lebonyolítására 800 e. Ft-ot

Szolgáltatókönyvtári tevékenység

Végeztük 31 település állománygyarapítását. 2008-ban 4769 db dokumentumot (könyv, CD, DVD stb.) szereztünk be, dolgoztunk fel és juttattunk el a helységekbe, 7 518 e Ft nettó értékben.

4 település szolgáltatóhelyét újították fel, ezekben teljes körű állományellenőrzést, selejtezést, és szakrend kialakítást végeztünk, 2 szolgáltatóhely helyben lévő állományának a retrospektív feltárása is elkészült.

Folyamatosan elláttuk a helyi állományok karbantartását, szakmai és sok esetben fizikai segítséget nyújtunk a szolgáltatóhelyek kialakításában, berendezésében, napi kapcsolatban állunk a kollégákkal és a fenntartókkal. Internetes adatbázist biztosítunk a helyi állomány dokumentálására, javaslatot teszünk a mozgókönyvtári normatíva hatékony és tervszerű felhasználására, kezeljük a pénzeszközöket, továbbképzéseket, irodalmi és könyvszakmai

rendezvényeket szervezünk.

Fenti feladatok ellátására a társulások szolgáltatási díjat fizetnek részben az intézménynek, részben az ellátásban részt vevő kollégáknak a szabadidőben végzett munkáikért.

A kistérségi normatívából 1 főfoglalkozású könyvtárost alkalmaztunk. A paksi kistérségben rész-feladatellátási szerződést kötöttünk a városi könyvtárral, a helyi állományok karbantartására.

Tárgyalásokat folytattunk az önálló intézményt fenntartó települések vezetőivel, az egyes szolgáltatások megvásárlásának lehetőségeiről (könyvtári szoftver, adatbázis használata, dokumentum beszerzés, állomány-karbantartás, rendezvényszervezés stb.).

MKE Tolna Megyei Szervezete

Intézményünk telephelyet biztosít a szervezetnek, közösen rendezzük a szakmai napokat, szakmai kirándulásokat. Segítünk a tagtoborzásban, a kapcsolattartásban helyi és országos szinten.

Régiós együttműködés

A három megye szakmai képviselői rendszeresen és aktívan részt vesznek egymás rendezvényein. Intézményünk dolgozói napi kapcsolatban vannak a másik két megye megyei könyvtárainak munkatársaival.

2008-ban is eleget tettünk megyei hálózati központként ránk szabott feladatainknak és kötelezettségeinknek. Összegyűjtöttük, ellenőriztük és továbbítottuk a statisztikákat, érdekeltségnövelő támogatáshoz a fenntartói nyilatkozatokat.

Tartottuk a kapcsolatot a szakminisztériummal és a Könyvtár Intézettel, részt vettünk országos szakmai fórumokon és továbbképzéseken. Elláttuk a megye önálló települési könyvtárainak, könyvtárosainak szakmai tájékoztatását, irányítását.

SAKFULGUELETI VIZSGÁLATOK TOLNA MEGYÉBEN

2008-ban folytattuk a városi könyvtárak minőségelvű szakfelügyeleti vizsgálatát. Bátaszék, Paks, Bonyhád, Tamási, Tolna könyvtárait vizsgálták a szakfelügyelők. A tapasztalatok szerint 3

intézményben magas színvonalú munka folyik, nem ideális körülmények között, egy helyen a szakmai munka színvonalával, egy helyen a szakmai munkát és a körülményeket is kifogásolták a vizsgálatot végző kollegák.

A simontornyai vizsgálat — magánjellegű problémák (betegség) miatt — elmaradt, helyette azonban készült jegyzőkönyv Pári könyvtáráról. Igaz, már 2005-ben befejeztük Tolnában a községi könyvtárak vizsgálatát, de Pári 2006-ban „vált el” Tamásitól, s lett önálló település, s még ebben az évben csatlakozott a Tamási-Simontornya Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulás által szervezett mozgókönyvtári ellátáshoz. Utóvizsgálat Újiregben történt.

A városi könyvtárak minőségi szakfelügyeleti vizsgálata sok-sok egyeztetést kívánt a rendkívül elfoglalt szakfelügyelőktől, a városi vezetőktől. A kérdőívek, a feljegyzések, táblázatok egyeztetése, javítása is számtalan telefonhívást, levélváltást igényelt, a határidőket alig vagy nem tudtuk tartani. A minőségi kérdőíven adott pontszám egy kicsit csalóka, nem mindig jelzi a minőségi, kitartó szakmai munkát, nagyon fontos hozzá a szöveges értékelés.

A vizsgálatokra volt idejük a városi könyvtárakban dolgozó kollegáinknak felkészülni. Többnyire megtették, de volt, aki nem.

Minden önkormányzati vezető örömmel fogadta a látogatásokat, részletesen megbeszéltük a teendőket, a javaslatokat. Fontos volt, hogy megismerjük a városi vezetőket foglalkoztató helyi problémákat, terveket, mindenütt hallhattunk távlati könyvtárfejlesztési elképzelésekről. Egy helyen találkoztunk – korábbi kedvező tapasztalatokat megkérdőjelező – fenntartói közönnyel, fásultsággal, bizonytalansággal („mit tehetnének a gondok sűrűjében...?”, „hogyan integrálhatnánk minden közgyűjteményt, közművelődési intézményt a városban?”).

Igyekeztünk dicsérni, ha lehetett, s kiemelni a jót, elismerni a helyi városi eredményeket, a vizsgálatok után is tartani az önkormányzati vezetőkkel a kapcsolatot (munkaköri leírások, szabályzatok készítése, szakvélemény közművelődési integráció előkészítéséhez, az összevonás elhalasztásához).

Meglepetést szerzett, hogy Bátaszéken rendkívüli közgyűlésen tárgyalták meg a képviselők a jegyzőkönyv megállapításait, javaslatait, elismerve tevékenységünket. Pakson a helyi televízió kulturális rovatában hosszan elemeztük a szakfelügyeleti munka sajátosságait, a könyvtárak helyzetét. Mindez segítette a könyvtári munka presztízsének erősítését. Munkánkban az ellenőrzés mellett nagyon fontos volt a módszertani segítségnyújtás, a döntés-

előkészítés megkönnyítése.

A vezető szakfelügyelő látogatásai során igyekezett biztatni a kollégákat és a helyi vezetőket pillanatnyi elkeseredésükben (kötségvetési hiány, megfelelő pályázati kiírások elmaradása), de igazán jó volt látni, s megtapasztalni több helyen a települések lakóinak összefogását, a megszépülő utcákat, a sorjázó felújítási terveket, a közösségfejlesztést.

KULTURÁLIS PROGRAMJAINK

Irodalmi és olvasáskultúrát ápoló rendezvényeink tradicionálisan népszerűek a lakosság körében, ezért a 2008. évre tekintve is városi, megyei, regionális és országos érdeklődést keltett rendezvényekről számolhatunk be.

Január 19-én a Mészöly Miklós emléknapon hagyományainkhoz híven előadással, szerkesztéssel, közreműködéssel vettünk részt az országos eseményen.

Magas színvonalú helyi és országos programsorozatokkal adóztunk a 125 éve született költőnk, Babits Mihály életművének, amelyeken kívül igényesen összeállított bibliográfia is segítette a kutatókat, diákokat. A könyvtár által rendezett Költészet napi műsor is őt idézte.

Az Ünnepi Könyvhét 1 héten át tartó városi eseményein jó néhány népszerű író találkozott a közönséggel, de nem csak a megyeszékhelyen, hanem a kistelepüléseken is. E találkozókat minden alkalommal a könyvtár szervezi.

A hagyományos Szent László-napon (a reneszánsz és a Biblia évében, amelyhez jó néhány rendezvényünk kapcsolódott az év folyamán) reneszánsz öltözékekben és díszletek között egész napos kerti műsoron szórakozott a közönség. Óránként vetélkedők, kvízek, könyvtártató volt, közben iniciálé festés, felolvasás Dante Isteni színjátékából a Német Színház művészeinek közreműködésével, első pódiumos költők, írók, zenészek, mutatványosok szerepelhettek, majd A Pad irodalmi egyesület önálló műsorát látták, végül filmvetítéssel zárult az emlékezetes nap. A nap folyamán faximile kiadványainkat és térkép ritkaságainkat is közszemlére tettük.

2008-ban lett volna 60 esztendő Baka István költő, akinek tiszteletére országos szimpoziomot tartottunk a gimnázium teltházás dísztermében, neves irodalomtörténészek közreműködésével. Az egész napos programon zajlott a kárpát-medencei Baka István versmondó verseny dunántúli döntője. Szekszárd város 300 ezer, a megye 50 ezer forinttal

támogatta a konferenciát. Július 25-én megyei és városi részvétellel megkoszorúztuk Baka István, Csengey Dénes, Csányi László és Ordas Iván sírját.

Novemberben rendhagyó irodalomórakon és verses irodalomtörténeti előadáson emlékeztünk 25 éve elhunyt névadó költőnk, Illyés Gyula munkásságára, amelyen a megye könyvtárosai is részt vettek

Az Általános Művelődési Központtal és a Szentkuthy Miklós Alapítvánnyal közösen szervezett Szentkuthy Miklós emléknapon filmvetítéssel, előadással egybekötött alkalmon, széles közönség előtt idéztük fel a 100 éve született költő alakját.

Gacsályi József költő, könyvtáros vezetésével tovább folytatódik az *Élő irodalom a könyvtárban* című sorozatunk, amely kortárs íróink közreműködésével zajlik, nagy számú érdeklődő előtt. A könyvtár klasszikus alaptevékenységei: az író-olvasó találkozók, felolvasóestek, gyermekfoglalkozások, vetélkedők, szabadidős és zenei táborok, színjátzó gálák, képzőművészeti kiállítások mind olyan alkalmak, amelyekkel a megyei könyvtár természetes módon él tovább a megye kulturális és köznapi életében. Rendezvényeinkhez az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiumától 1,2 millió, a Szépirodalmi Szakmai Kollégiumtól 500 ezer forintot nyertünk.

ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI KULTURÁLIS RENDEZVÉNYEK

Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár is részese az országos könyvtári eseményeknek, így a tavasz kiemelkedő lakossági infokommunikációs programsorozata volt az évről évre megrendezendő *Internet Fiesta*, az e-orientáltság növelő könyvtári program, amelyben, mint eMagyarország Pont vettünk részt és azt a közös stratégiai célunkat szolgálta, hogy egyszerű hozzáférési pontból kompetencia-központtá váljunk, személyre szabott szolgáltatásokkal. A széles körű részvétel mutatta a lakosság érdeklődését e-mail cím létrehozására, az Ügyfélkapun való regisztrálás lehetőségére, valamint a böngészők megismerésére. A hét programját könyvjutalommal járó internettótó színesítette. A szekszárdi programot az Informatikai és Könyvtári Szövetség oklevéllel ismerte el.

Az őszi legnagyobb eseménye az *Őszi Könyvtári Hetek*, amikor is egy-egy korosztály, 2008-ban a tinik megcélzásával, nekik szóló országos programokat kínálunk (lásd gyermekkönyvtári

programok). Az úgynevezett *Összefogás* programsorozat a könyvtári stratégia azon részét képezi, amely a kor igényeinek megfelel: házhoz szállítja az információt, asztalra teszi a tudásbázist, miközben tudatosítja, hogy a könyvtár, mint korábban is, évezredek át, korának információs és tudásközpontja volt, és ma sincs másként. A hagyományos ismeretterjesztés mellett hangsúlyt fektettünk az életkor sajátosságai szerinti önfelelt szórakozásra, díjazott vetélkedésekre, könyvtárat megszerető, azt később rendszeresen használó olvasók megnyerésére.

BIBLIOTERÁPIÁS FOGLAKOZÁSOK ÉRTELMILEG KÖZEPESEN SÉRÜLT FIATALOK KÖRÉBEN

Foglalkozásainkon a könyvek gyógyító erejét használjuk ki mentálhigiénés célokra. A működési zavarokkal és érzelemkitörésekkel küszködő fiatalok személyes problémáit megközelítve próbáljuk befolyásolni lelkiállapotukat.

Együttműködésünk során a számukra kijelölt és általuk hangosan felolvasott olvasmány részletekkel főszereplővé tesszük őket, örömeiket tapsal fogadjuk. Együttes beszélgetésekben és kiegészítő tevékenységek során feloldjuk a mások előtt való megnyilatkozás félelmét és egyáltalán: mindenfajta kapufélelmet oldani kívánunk.

A tapasztalat azt mutatja, hogy semmit, sem olvasást, sem éneklést, sem bármilyen tevékenységet nem szabad erőltetni. A koncentrációs és kommunikációs tűrőképesség a betegség mértékétől függően változik.

Csoportunk 23 főből álló tagja felkészítésünkkel rendszeresen részt vesz városi ünnepeken és a könyvtárral közös adventi ünnepségén, ahol saját szociális vezetőik és a programvezető könyvtáros is jelen. A hagyományos program címe: Együtt egymásért, amelyen a megye egész területéről részt vesznek a sérültséggel élők egyesületei, szervezetei és a könyvtárosok.

Az elfogadásnak szemmel látható jelei is vannak a lakosság körében, pl. a Szeretet lángja című rendezvényen, amelyet a könyvtár is szervez. Helyben élők előtt mutatkoznak be és adnak műsort a sérültséggel élők. Évről évre szemmel láthatóan nő az elfogadás mértéke, jószolgálati munkásságunk erősödik.

Mindenfajta olvasásnak, szöveg és ének tanulásnak a feloldódás, az örömezés a lényege. A kijelölt olvasmányt első alkalommal többen is felolvassák, majd a tartalmát szóban felidéznek. A részlettel otthon is kell foglalkozni, aminek eredményeképpen többen kívülről is elmondják a szöveget. Ez a nagy szorgalom és lelkesültség a dicséretért van. Határtalanul boldog az, aki kiemelkedő munkájáért jó szót kap.

KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÁSOK – NETNAGYI PROGRAM

Könyvtárunk képzett eTanácsadók közreműködésével 2007 óta több mint 250 ember alapszintű számítógépes felhasználói képzését végezte el 4x5 órás tanfolyamokon, folyamatos lakossági érdeklődéstől kísérve, országos programokhoz kapcsolódva: a *Hozzáértést mindenkinek*, majd a *Hozzáfértést mindenkinek* pályázatokban sikeresen szerepeltünk. Hasznos lépésnek bizonyult az eközgazgatás megismertetése ugyanúgy, mint az ekereskedelem és ebankolás. A résztvevők jó része regisztrált az Ügyfélkapun és gyakran igénybe veszi az eMagyarország szolgáltatásait. Sokan igénylik az elektronikus adóbevallás megismerését és a keresőrendszerek biztonságos használatát. A tanfolyamok személyre szabottan egyéni érdeklődést kielégítőek, és a lehető legnagyobb jártasság-készség fejlesztését célozzák. Ez az olvasóbarát szolgáltatás valóban közelebb hozza látogatóinkat a könyvtárhoz, és egyéb szolgáltatásaink igénybevételére is többen jelentkeznek. Az emberek szívesen használják az intézményt mindennapi hasznos tevékenységeikhez.

eMAGYARORSZÁG CENTRUM TOLNA MEGYEI PILOT PROGRAM

2007 szeptemberétől 2008 márciusáig részt vettünk az eMagyarország Centrum Tolna megyei Pilot programjában. A rendkívül összetett projekt célja volt az eMagyarország Pontok használati lehetőségeinek elemzése, az attitűd-fejlesztést megalapozó átfogó humán stratégia készítése, és kiválasztott hátrányos helyzetű térségben (Tolna megye 44 településében) eTanácsadói szolgáltatások gyakorlati alkalmazása, tesztelése.

A közös munka során körvonalazódott egy lehetséges térségi szakmai hálózat, kérdőíves

felméréssel helyzetelemzést végeztünk a felhasználók igényeiről, illetve elkészítettük az eTanácsadói szolgáltatási és a helyi szintű kommunikációs stratégiát.

A programban részt vevő eTanácsadók 2008. január 25-én és február 28-án a projekt koordinátorainak vezetésével a megyei könyvtárban workshopot, tapasztalatcserét, tartottak.

A projektben kiemelt jelentőségű volt a lakossági internetes alapképzés. A vizsgált időszakban is megerősítést nyert, hogy a pozitív attitűd legerősebb motivációja az egyéni érdekelttség. Egyre több olyan élethelyzet adódik, amikor szükség van digitális értésre, digitális írástudásra (álláskeresés, nyomtatványok le- és feltöltése, vásárlás, könyvtárak távoli elérése, távtanulás).

A projektben szerzett gyakorlati tapasztalatok sikeresen felhasználhatók a mindennapi könyvtári munkában. A megyei könyvtár legjobb reklámja e téren a jó referencia, felhasználóink egymásnak ajánlják 20 órás tanfolyamainkat, amelyeket képzett IT-mentorok vezetnek.

PORTAGALÉRIA 2008

2008. január 18. **Mészöly Miklós emléknep** — állandó kiállítás a családi fotókból
megnyitó: Gacsályi József literátor könyvtáros
2008. április 8. **Tavaszi álmok, virágok** — Szűcs Józsefné selyem- és üvegfestő kiállítása
megnyitó: Balogh Jenő festőművész
2008. június 6. **A Nyugat és a nyugatosok** — kiállítás a könyvtár gyűjteményéből
megnyitó: Gacsályi József könyvtáros
2008. szept. 16. **A Sárköz színei** — Hauck Levente fotókiállítása
megnyitó: Dr. Balázs Kovács Sándor néprajzkutató
2008. dec. 2. **„Fényvártán”** — D. Nagy Judit zománcműves kiállítása
megnyitó: dr. Töttös Gábor főiskolai docens